

Lokale tellingen van personen in een situatie van dak- of thuisloosheid

Kick-off

25 november 2021

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door:

Prof. dr. Koen Hermans, Nana Mertens, Evelien Demaerschalk en Ella Vermeir
Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, LUCAS KU Leuven

1. Situering van de tellingen
2. Een point-in-time-telling
 - Wat?
 - Wie?
 - Hoe?
 - Een proces van tien maanden
3. Resultaten tellingen 2020
4. De lokale coördinator
5. Het onderzoeksteam
6. Kandidaatstelling en selectieprocedure
7. Lokale tellingen
8. Vragen?

1. Situering van de tellingen

Beleidscontext: Samenwerkingsakkoord inzake dak- en thuisloosheid, 12 mei 2014

Doelstelling	Een inclusief, globaal, geïntegreerd en gecoördineerd beleid inzake dak- en thuisloosheid in België.
Wettelijke definitie van dak- en thuisloosheid	Situatie waarbij een persoon niet over een eigen woongelegenheid beschikt, niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheid ter beschikking wordt gesteld.
Ondertekende partijen onderschrijven de ETHOS typologie	De ondertekenende partijen erkennen de ETHOS-typologie (European Typology on Homelessness and housing exclusion), als kader definitie van dak- en thuisloosheid. Deze kaderdefinitie vormt een instrument tot identificatie van de categorieën van dak- en thuislozen.
Belang van gegevensverzameling (art. 17)	De ondertekenende partijen erkennen dat de uitwisseling van verzamelde gegevens tussen de ondertekenaars een meerwaarde kan opleveren. Door de beschikbare gegevens beter op elkaar af te stemmen en te harmoniseren kan de noodzakelijke kennis ontwikkeld worden voor het beleid ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid.

1. Situering van de tellingen

MEHOBEL-studie: Measuring homelessness in Belgium (2016-2018)

- Financiering door BELSPO
- Samenwerking tussen LUCAS, HIVA, ULiège en La Strada
- Doel van de studie: een wetenschappelijk onderbouwde en maatschappelijk gevalideerde methodologie om dak- en thuisloosheid in België te meten en te monitoren
- Verkenning van beschikbare gegevens in België en van buitenlandse voorbeelden
- Eén van de aanbevelingen : de organisatie van een nationale 'point-in-time telling'

1. Situering van de tellingen

De samenwerking met de Koning Boudewijnstichting

- Operationalisering van de methodologie van de Point-in Time telling
- Telling **Stad Leuven**, februari 2020, in samenwerking met KU Leuven - LUCAS
- Testen van de methodologie in **twee Vlaamse** en **twee Waalse** steden, oktober 2020
- Opmaken van een **handleiding** op basis van de opgedane ervaringen
- Hernieuwde samenwerking met KBS: tellingen in **twee Vlaamse** en **twee Waalse** steden in oktober 2021
- Verdiepend onderzoek naar jongvolwassenen
- Vlaamse overheid breidt de lokale tellingen uit in 2022
- Samenwerking met Bruss'help om afstemming met Brusselse methode te realiseren

1. Situering van de tellingen

Sterktes van de methode

- Samenwerking met een onderzoeksinstelling is noodzakelijk om privacy van personen te garanderen
- De telling 'zet in beweging': het draagvlak voor een gemeenschappelijke aanpak van dak- en thuisloosheid groeit
- De telling levert cijfers op lokaal niveau
- De telling brengt de diversiteit van de populatie en de verschillen tussen regio's in beeld
- De telling maakt een meer integrale aanpak mogelijk

2. Een point-in-time-telling

Het **aantal** dak- en thuisloze personen in kaart brengen + enkele **profielkenmerken**

- De teldag
- Korte vragenlijst

Nauwe samenwerking

- **Lokale coördinator** en lokale stuurgroep
- Alle **lokale diensten** met (on)rechtstreeks contact met dak- en thuisloze personen

2. Een point-in-time-telling: wie?

ETHOS
Light

Operationele categorie	Definitie/leefsituatie
1. In openbare ruimte	Personen die leven in de publieke ruimte.
2. In noodopvang	Personen die in laagdrempelige en kortdurende opvang verblijven. De winter- of nachtopvang.
3. In opvang voor thuislozen	Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven. <i>Bijvoorbeeld crisisopvang, residentiële opvang, begeleid wonen zonder eigen huurcontract, doorgangswoningen OCMW, hotel, jeugdherberg, vluchthuizen, niet erkende opvangcentra.</i>
4. Instellingsverlaters	a. Personen die binnen de maand volgend op de teldag de instelling verlaten zonder stabiele woonoplossing. b. Personen die langer verblijven in de instelling wegens gebrek aan een stabiele woonoplossing. Gevangenis, algemeen ziekenhuis, psychiatrisch ziekenhuis/centrum, residentiële drughulpverlening, de bijzondere jeugdzorg, beschut wonen, LOI en opvangcentra Fedasil.
5. In niet-conventionele woning	Personen die in niet-conventionele ruimtes of woningen verblijven. <i>Bijvoorbeeld een woning zonder huurcontract of basisvoorzieningen. Bijvoorbeeld een woonwagen, hut, garage, kraakpand, auto, tent.</i>
6. Bij familie of vrienden	Personen die tijdelijk inwonen bij familie en vrienden wegens gebrek aan eigen huisvesting.
+ In woning met dreigende uithuiszetting	Personen die de woning binnen de maand na de teldag moeten verlaten wegens: a. een betekend vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting b. een beslissing onbewoonbaarheid c. een beslissing ongeschiktheid d. een verlopen opzegtermijn of een opzegtermijn die zal verlopen binnen de maand volgend op de teldag.

Verborgen
dak- of
thuisloos-
heid

2. Een point-in-time-telling: wie?

1. Precaire woonsituatie

ETHOS Light + 7de categorie

2. Link met de regio

Persoon verblijft in de regio

Bijvoorbeeld: een koppel verblijft in het crisisopvangcentrum van de tellende gemeente

Bijvoorbeeld: een man woont in bij zijn tante in de tellende stad

OF

Persoon verblijft buiten de regio maar heeft zijn/haar laatste domicilieadres in de regio

Bijvoorbeeld: een cliënt van het OCMW van de tellende stad verblijft in de vrouwenopvang in een andere stad

Bijvoorbeeld: een bezoeker bij het buurtcentrum werd uit huis gezet in de tellende gemeente en woont nu tijdelijk in bij een vriend in een naburige gemeente

2. Een point-in-time-telling: hoe?

Nauwe samenwerking met lokale diensten met (on)rechtstreeks contact met de dak- en thuisloze personen

1. Diensten voor dak- en thuisloze personen:

Nachtopvang, opvangcentra, doorgangswoningen, straathoekwerk

2. Eerstelijnsdiensten:

Sociale diensten van OCMW, CAW, Kind en Gezin, mutualiteit, wijkgezondheidscentra

3. Instellingen:

Gevangenis, jeugdhulp, psychiatrisch ziekenhuis/centrum, zorg voor personen met een beperking, ziekenhuis

4. NMBS, de Lijn en politie

5. Laagdrempelige diensten:

Inloopcentra, sociale restaurants, buurtwerkingen, vrijwilligerswerkingen

6. Woonactoren:

Sociale huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren

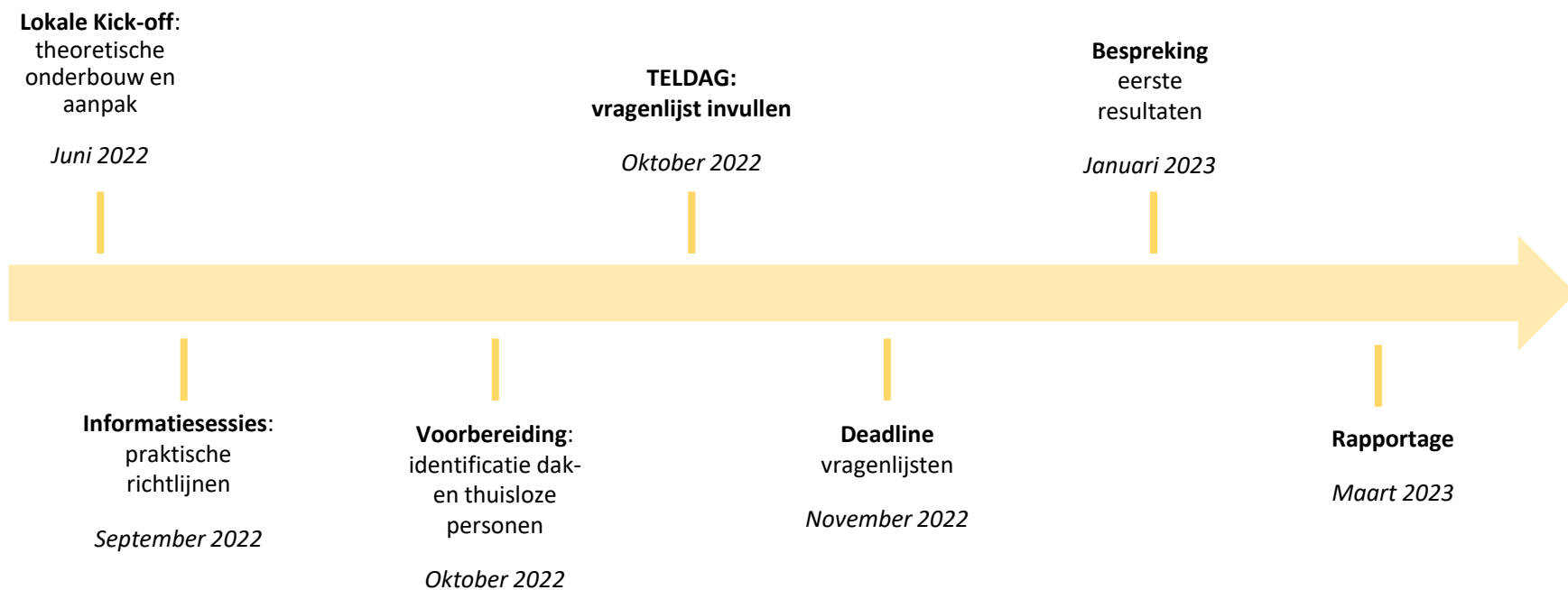
2. Een point-in-time-telling: hoe?

- **Teldag:** invullen van de **vragenlijst**
 - **Anonieme cliëntidentificator** om dubbeltellingen te vermijden
(eerste letter voornaam - eerste letter achternaam - laatste letter achternaam)
 - **Profielkenmerken**
 - Kenmerken **dak- en thuisloosheid**

2. Een point-in-time-telling: een proces van tien maanden

1. Formele **goedkeuring** door lokale besturen (stad/gemeente en OCMW)
2. Lokale coördinator i.s.m. de stuurgroep: **inventaris** van alle lokale diensten
3. **Kick-off** voor de lokale diensten
4. **Informatiesessies** voor de lokale diensten
5. Voorbereiding **straattelling**
6. De **teldag**
7. Bespreking van de **eerste resultaten**
8. **Finalisering en eindrapportage** door onderzoekers

2. Een point-in-time-telling

3. Resultaten telling Gent 2020

GENT

30/10/2020

37 meetellende organisaties

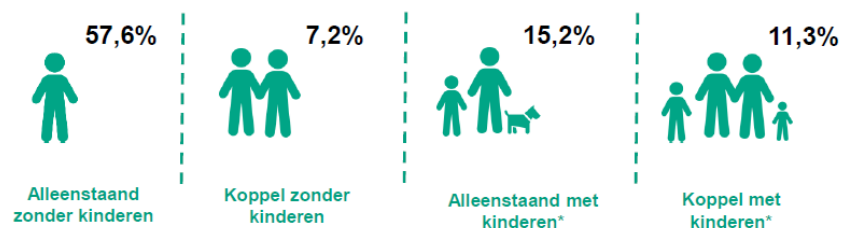
- Grote betrokkenheid laagdrempelige diensten
- Bijzondere aandacht voor kinderen
- Meer dan de helft van de getelde dak- en thuisloze personen geteld door OCMW
- Onderlinge afspraken tussen de diensten over wie wie telt
- Straattelling tijdens telnacht

3. Resultaten telling Gent 2020

Verblijfplaats

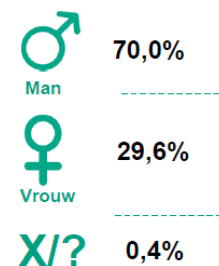
ETHOS Light categorie	Volwassen (#1472)	%	Waarvan mannen (%)	Waarvan vrouwen (%)	Kinderen (#401)	%
1 – In openbare ruimte	124	8,4	87,1	12,9	7	1,7
2 – In noodopvang	113	7,7	82,3	16,8	6	1,5
3 – In opvang en tijdelijk verblijf	169	11,5	53,3	46,7	120	29,9
4 – In instelling	136	9,2	72,1	27,2	6	1,5
5 – In niet-conventionele ruimte (garage, tent, ...)	264	17,9	68,6	31,1	82	20,4
6 – Bij familie of vrienden	565	38,4	68,0	31,7	128	31,9
+ Dreigende uithuiszetting	76	5,2	72,4	26,3	48	12,0

Huishouden

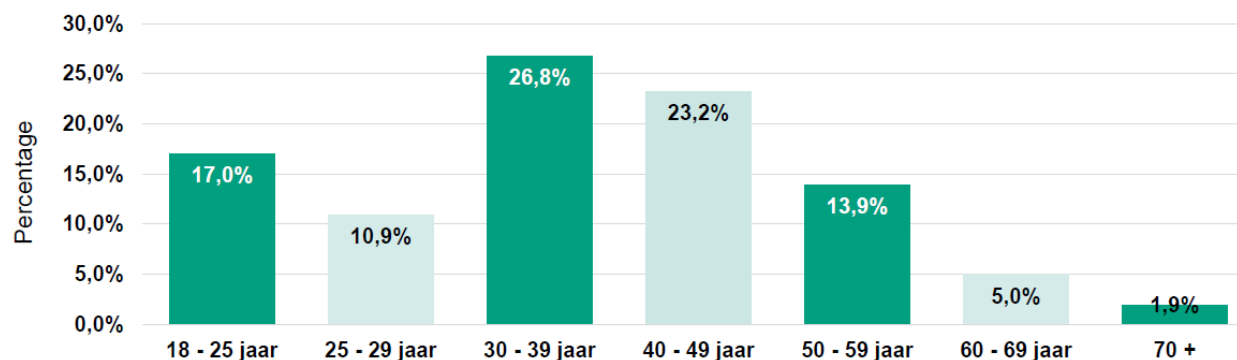
* De kinderen verblijven niet steeds in dezelfde verblijfsituatie als hun ouder(s)

Geslacht

3. Resultaten telling Gent 2020

Leeftijd

Nationaliteit

Bij niet-Belgen

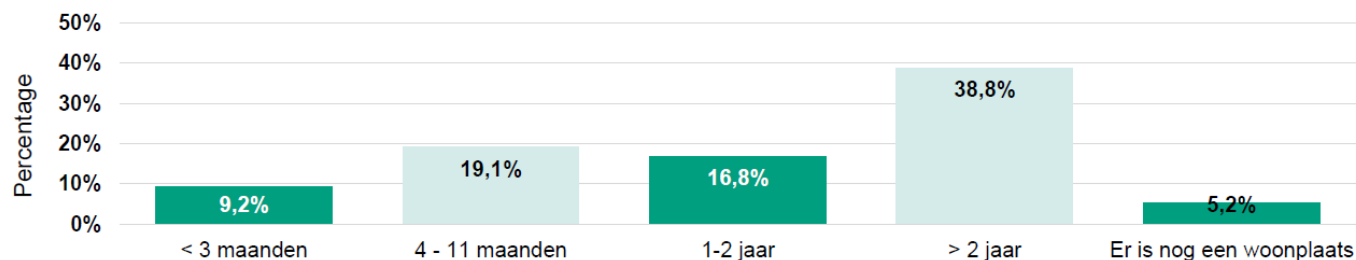
Tijdelijk
verblijfsrecht
12,4%

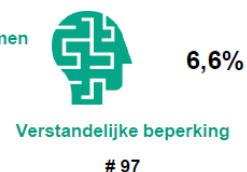
Onwettig
verblijf
57,3%

3. Resultaten telling Gent 2020

Duur dak- en thuisloosheid

(Vermoedelijke) Gezondheidsproblemen

3. Resultaten telling Gent 2020

17,2%

253

Housing First
Doelgroep

Gehanteerde definitie: > 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Verleden in
Psychiatrie

19,6%

Verleden in
Jeugdhulp

7,9%

Verleden in
Gevangenis

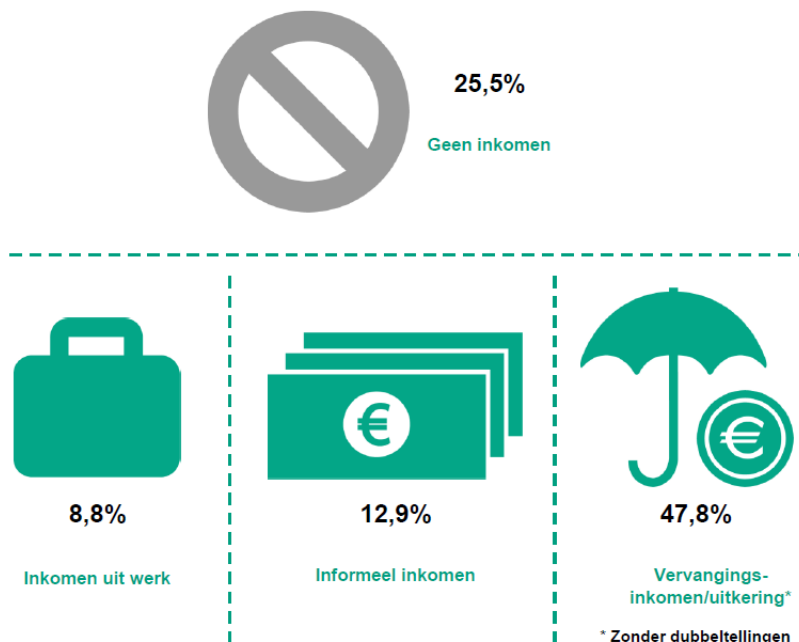

12,3%

Verleden in een instelling

3. Resultaten telling Gent 2020

Inkomen

3. Resultaten telling Limburg 2020

LIMBURG

30/10/2020

65 meetellende organisaties

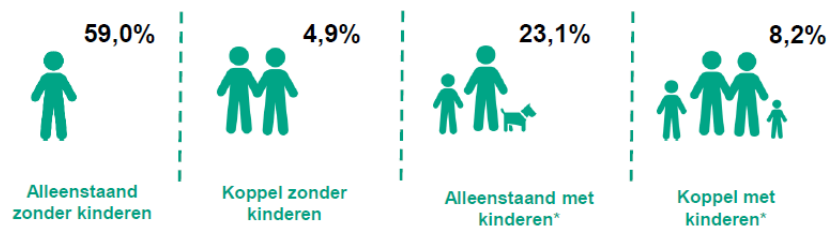
- Grote betrokkenheid van Limburgse steden / gemeenten
- Grote groep personen met (vermoeden van) psychische/psychiatrische problemen
- Verborgene dakloosheid in beeld
- Cijfers voor meer landelijke gemeenten

3. Resultaten telling Limburg 2020

Verblijfplaats

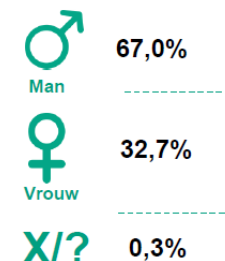
ETHOS Light categorie	Volwassen (#932)	%	Waarvan mannen (%)	Waarvan vrouwen (%)	Kinderen (#285)	%
1 – In openbare ruimte	37	4,0	86,5	13,5	0	0,0
2 – In noodopvang	11	1,2	90,9	9,1	0	0,0
3 – In opvang en tijdelijk verblijf	197	21,1	59,4	40,6	86	30,2
4 – In instelling	158	17,0	81,4	18,6	24	8,4
5 – In niet-conventionele ruimte (garage, tent, ...)	87	9,3	74,7	25,3	11	3,9
6 – Bij familie of vrienden	322	34,5	62,7	37,3	64	22,5
+ Dreigende uithuiszetting	95	10,2	55,3	44,7	85	29,8

Huishouden

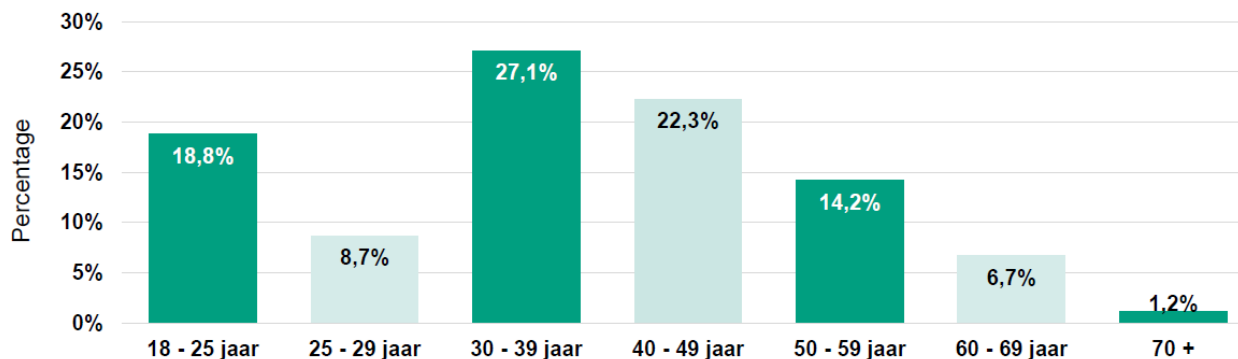
* De kinderen verblijven niet steeds in dezelfde verblijfsituatie als hun ouder(s)

Geslacht

3. Resultaten telling Limburg 2020

Leeftijd

Nationaliteit

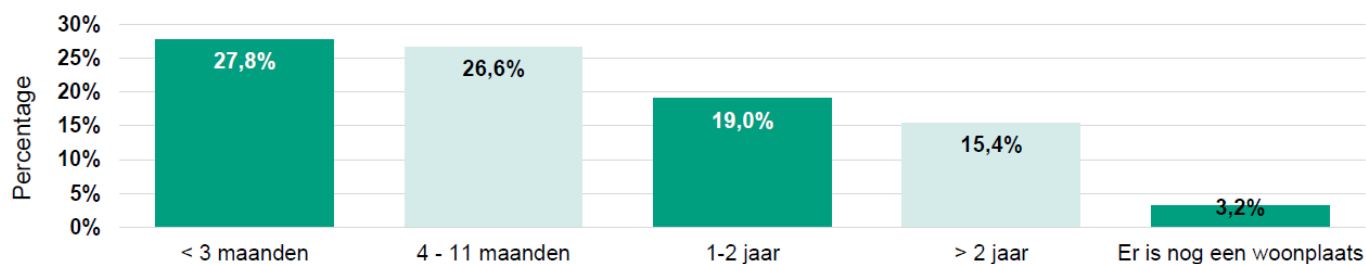

Bij niet-Belgen

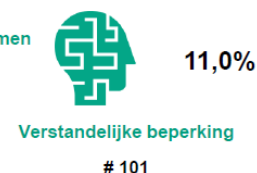

3. Resultaten telling Limburg 2020

Duur dak- en thuisloosheid

(Vermoedelijke) Gezondheidsproblemen

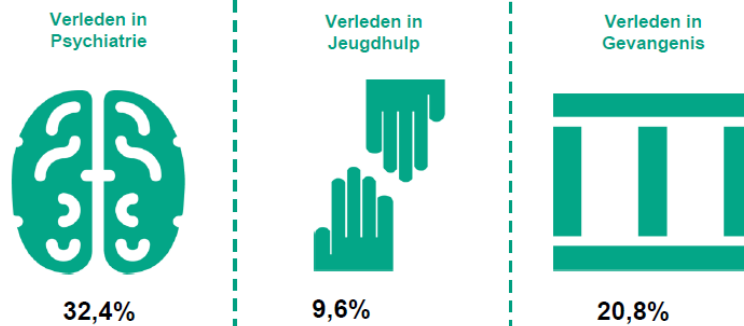
3. Resultaten telling Limburg 2020

11,6%

108

Housing First
Doelgroep

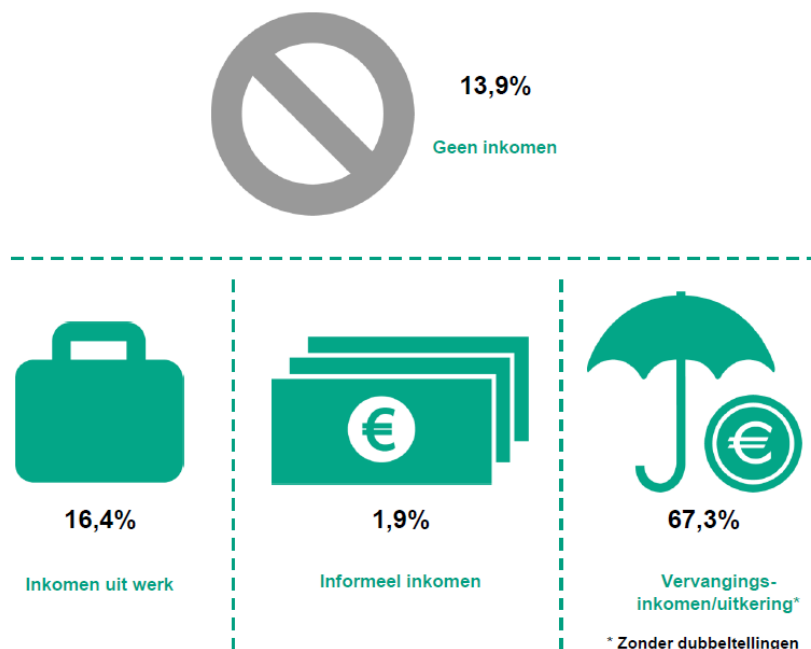
Gehanteerde definitie: > 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Verleden in een instelling

3. Resultaten telling Limburg 2020

Inkomen

3. Resultaten telling Limburg 2020

Verblijfplaats per gemeente / stad

Stad/ gemeente	In openbare ruimte	In noodopvang	In opvang en tijdelijk verblijf	In instelling	In niet- conventionele ruimte	Bij familie/ vrienden	Dreigende uithuiszetting	Totaal	Aandeel per 1000 inwoners
Alken	0	0	1	0	0	2	0	3	0,26
As	0	0	0	1	0	3	0	4	0,48
Beringen	1	0	13	0	1	12	5	32	0,68
Bilzen	0	0	4	11	0	21	10	46	1,41
Bocholt	0	0	2	1	1	13	2	19	1,43
Borgloon	0	0	0	0	0	1	0	2	0,18
Bree	0	0	0	2	1	7	0	10	0,62
Diepenbeek	0	0	1	0	1	5	2	9	0,47
Dilsen-Stokkem	0	0	0	1	1	2	2	6	0,29
Genk	2	0	17	4	3	27	14	71	1,07
Gingelom	0	0	0	0	0	0	0	0	/
Halen	0	0	0	0	0	1	3	4	0,43
Ham	0	0	3	4	4	2	2	15	1,36
Hamont-Achel	0	1	1	2	1	4	3	12	0,84

3. Resultaten telling Limburg 2020

Verblijfplaats per gemeente / stad

Stad/ gemeente	In openbare ruimte	In noodopvang	In opvang en tijdelijk verblijf	In instelling	In niet- conventionele ruimte	Bij familie/ vrienden	Dreigende uithuiszetting	Totaal	Aandeel per 1000 inwoners
Hasselt	12	8	66	25	19	57	19	207	2,62
Hechtel-Eksel	0	0	1	3	5	3	0	12	0,96
Heers	0	0	0	0	2	4	0	6	0,82
Herk-de-Stad	0	0	0	1	0	3	1	5	0,39
Herstappe	0	0	0	0	0	0	0	0	/
Heusden-Zolder	0	0	1	4	0	5	3	15	0,44
Hoeselt	0	0	0	0	2	6	4	12	1,23
Houthalen- Helchteren	1	0	3	0	4	7	1	16	0,53
Kinrooi	1	0	0	0	2	0	0	3	0,25
Kortessem	0	0	0	0	0	0	0	0	/
Lanaken	1	0	0	13	1	3	1	20	0,77
Leopoldsburg	1	0	1	1	0	4	1	8	0,50
Lommel	3	0	20	9	4	15	3	55	1,61
Lummen	0	0	0	2	3	1	0	6	0,40

3. Resultaten telling Limburg 2020

Verblijfplaats per gemeente / stad

Stad/ gemeente	In openbare ruimte	In noodopvang	In opvang en tijdelijk verblijf	In instelling	In niet- conventionele ruimte	Bij familie/ vrienden	Dreigende uithuiszetting	Totaal	Aandeel per 1000 inwoners
Maaseik	1	0	0	1	2	4	2	10	0,39
Maasmechelen	2	0	16	3	3	11	3	38	0,97
Nieuwekerken	0	0	0	1	0	2	1	4	0,57
Oudsbergen	0	0	7	0	0	3	1	11	0,47
Peer	0	0	1	0	1	2	0	4	0,24
Pelt	1	0	5	1	2	11	0	20	0,60
Riemst	0	0	0	0	1	3	0	4	0,24
Sint-Truiden	1	0	11	49	10	36	2	110	2,72
Tessenderlo	0	1	4	3	1	4	2	16	0,85
Tongeren	4	0	5	0	2	9	0	21	0,67
Voeren	0	0	2	0	0	0	0	2	0,48
Wellen	1	0	2	0	0	1	0	4	0,54
Zonhoven	0	0	1	5	3	7	3	19	0,89
Zutendaal	0	0	0	0	0	1	1	2	0,28

3. Resultaten tellingen 2020

- Drie **overkoepelende** trends
 - Meer vrouwen
 - Meer jongvolwassenen
 - Meer personen met een migratieachtergrond
- ETHOS 1, 2 en 3 vormen 'slechts' **een kwart** van de volledige populatie
- Regionale **verschillen**
 - Gent: hoger aandeel personen zonder wettig verblijf
 - Limburg: hoger aandeel personen vermoedelijke psychische/psychiatrische problemen

4. De lokale coördinator

1. Formele **goedkeuring** van de lokale besturen
2. Samenstelling en voorbereiding van de **lokale stuurgroep**
3. **Inventaris** van de lokale diensten
4. **Informeren en motiveren** van de **lokale diensten**
5. Organisatie van **Kick-off**
6. Organisatie van **informatiesessies**
7. **Informeren** van de doelgroep
8. Enkele weken voor de teldag: beantwoorden van **vragen** van de deelnemende diensten

4. De lokale coördinator

9. Op de teldag: **aanwezig** zijn op het terrein
10. Organisatie **terugkoppeling eerste resultaten** naar de deelnemende diensten
11. Verspreiden van de **finale resultaten**
12. Aanwezig bij **lerende netwerken**
 - Maart – juni 2022
 1. Taken van de lokale coördinator
 2. Organisatie van een lokale stuurgroep
 3. Opstellen inventaris van lokale diensten
 4. Voorbereiding van de Kick-off en de informatiesessies
 - November 2022 – maart 2023
 5. Procesevaluatie van de telling
 6. Voorbereiding van de terugkoppeling van de eerste resultaten van de lokale telling

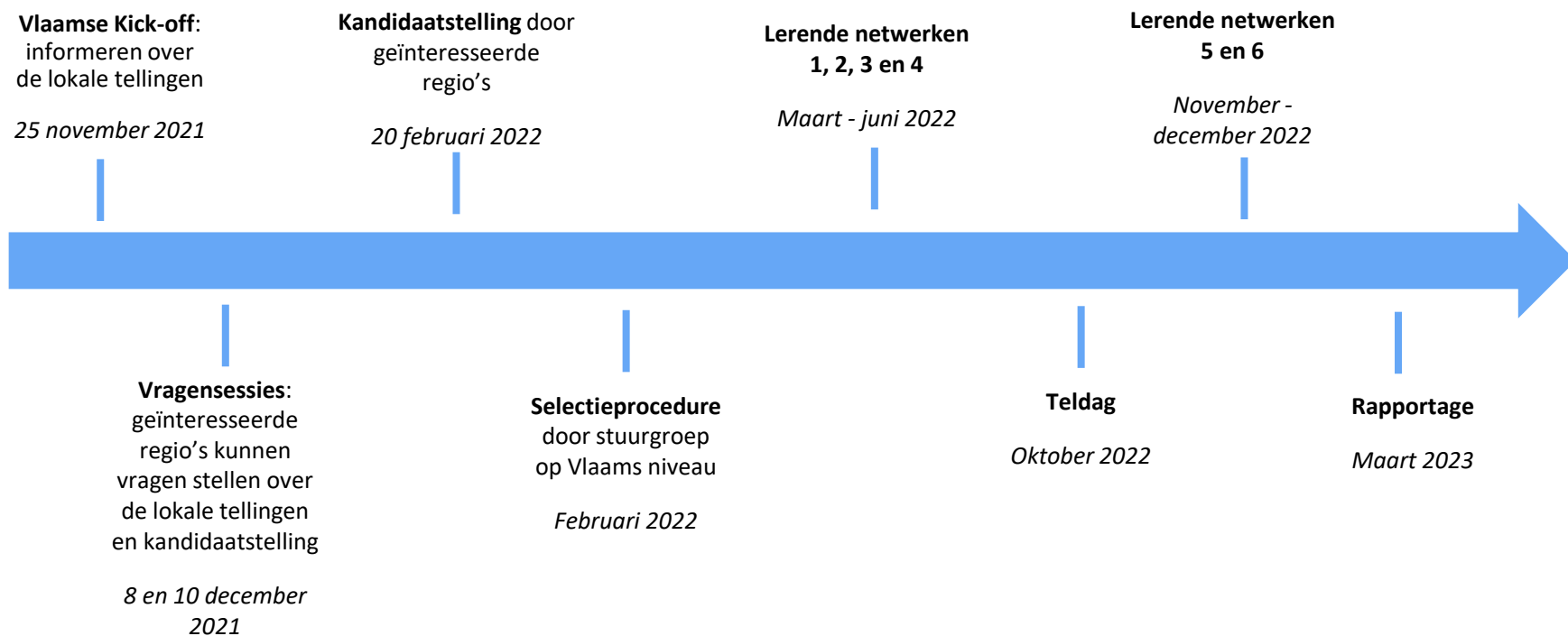
5. Het onderzoeksteam

- Ondersteuning **voorgaande tellingen**
2020: Leuven, Gent, provincie Limburg
2021: Zuid-West-Vlaanderen, eerstelijnszone Bravio
- Voorbereiding **stuurgroep op Vlaams niveau**
- Organisatie **Kick-off op Vlaams niveau** (25 november 2021)
- **Vragensessies** (8 en 10 december 2021)
- Organisatie en voorbereiding **lerende netwerken**
- **Analyse en eindrapportage** van de resultaten

6. Kandidaatstelling en selectieprocedure

- **Kandidaatstelling**
 - Motivatie
 - Omschrijving van de steden en gemeenten
 - Contactgegevens lokale coördinator
 - Formele politieke goedkeuring lokaal bestuur/lokale besturen
 - → **20 februari 2022** aan nana.mertens@kuleuven.be
- **Selectieprocedure**
 - Selectie door stuurgroep op Vlaams niveau
 - Maximum tien regio's
 - Grootte van de regio, geografische spreiding van de regio's, verhouding landelijke en stedelijke regio's

7. Lokale tellingen

8. Vragen?

- Informatiebrochure
- Handleiding
- Vragensessies
 - 8 december 9.00-10.30u
 - 10 december 13.00-14.30u
- Contacteer ons via nana.mertens@kuleuven.be of 016 32 52 16